

УДК 316.77:37 (042)

Полковенко Т.В., канд. філол наук, Полковенко О.В., канд.біол. наук,
Київський національний університет Імені Тараса Шевченка,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ТЕМАТИКА КОНФЛІКТІВ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПСИХІЧНИЙ СТАН СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Людство і його кожен окремий представник перебувають у постійному рухові. У суспільстві звичайно відбуваються складні та різновекторні процеси, одним із яких є щоденне продукування конфліктів. Існування соціуму без конфліктів неможливе, та примітно таке: тематика конфліктів нині стала однією із ключових у контексті інформаційних повідомлень засобів масової комунікації.

Актуальність теми вбачається в тому, що на текстуальному та інтертекстуальному рівнях активно використовується проблематика конфлікту, і практично неможливо відшукати, приміром, сучасну друковану газетно-журнальну періодику із «неконфліктним» контентом. Але, не аналізуючи негативний вплив конкретної інформації на людину, в першу чергу на молодь, окремі засоби масової комунікації ризикують опинитися у ситуації, коли їхня цільова аудиторія почне шукати альтернативне інформаційне джерело [1], після опанування матеріалів якого не виникатиме надмірного почуття тривожності.

Метою дослідження є опанування роботи механізму виникнення конфліктів у суспільстві внаслідок соціальних відносин між суб'єктами соціальної взаємодії, наприклад, націями, державами, класами і будь-якими соціальними групами, наприклад, політичними партіями, релігійними братствами, що стає постійним джерелом появи в інформаційному просторі відповідних матеріалів.

Аналіз літератури. Конфлікти у суспільстві є фактично перипетіями, що виникають на певних ділянках громадського життя: економічних, політичних, соціальних і духовних, при цьому відбувається зіткнення інтересів, цінностей, поглядів і цілей вищеназваних суб'єктів соціальної взаємодії – націй, держав, класів тощо.

Дослідивши контент сучасних засобів масової комунікації, зокрема, періодичних видань (і друкованих, і електронних), видно, що кожного дня цільовій аудиторії нав'язують матеріали з описом економічних, політичних, соціальних і духовних конфліктів. Залежно від тих або тих формальних ознак певні види конфліктів по-різному сприймаються цільовою аудиторією, наприклад, на психічний стан українців сильніше впливає інформація про внутрішні економічні проблеми в Україні, а от інформація про зовнішньоекономічну ситуацію хвилює їх менше [3].

Поняття економічного конфлікту означає взаємну протидію різних суспільних сил, що прагнуть головувати у галузі економіки. Це боротьба за економічні ресурси, за ринки збуту, першорядність у виробництві товарів тощо. Економічні конфлікти тримаються на відношенні власності суб'єктів соціальної взаємодії: держав, економічних союзів, потужних фінансових конгломератів і т.ін.

Економічні конфлікти часто зачіпають не лише окремі групи людей, а й цілі держави, політичні партії. У засобах масової комунікації, наприклад, пресі інформація про економічні конфлікти відтворюється тоді, коли мова йде про жорстку конкуренцію, економічну блокаду, страйки.

Засоби масової комунікації широко висвітлюють і конфлікти політичного характеру, що виникають у сфері політичних відносин, основою яких є відносини влади. Політичні конфлікти – це протиборство націй, держав, класів, політичних партій на основі протилежних політичних інтересів, цінностей, поглядів і цілей, обумовлених позиціонуванням у системі влади.

Суб'єктами політичних конфліктів виступають держави, міжнародні політичні союзи, політичні партії, організації. Основним предметом політичних конфліктів виступає державна влада, також державна влада є інструментом реалізації різних інтересів тих або тих суспільних сил і впливає на всі сфери соціального життя. Поняття політичного конфлікту означає протиборство різних суспільних сил на теренах державної влади в уряді, парламенті, місцевих і регіональних органах управління. Саме про це постійно з'являються матеріали, наприклад, у сучасній українській друкованій періодиці.

Політичні конфлікти є продуктивними для висвітлення у засобах масової комунікації, адже в них зазвичай задіяні практично всі суспільні інтереси — економічні, політичні, соціальні, ідеологічні. Політичні конфлікти є найгострішими з-поміж інших, а їхня інтенсивність обумовлена як тим, що вони завжди ідеологічно

мотивовані, організовані, так і тим, що в них бере участь велика кількість громадян конкретної країни.

Уміщені в українській пресі матеріали про політичні конфлікти відрізняються своїм різноманіттям і тоном, адже серед тих конфліктів є і легітимні, і нелегітимні, що супроводжуються мітингами і демонстраціями, революціями та переворотами, кризовими явищами політичного характеру.

Особливо масштабно у засобах масової комунікації висвітлюються крайні форми політичних конфліктів, наприклад, війни і збройні заворушення [4]. Військові конфлікти взагалі варто розглядати як своєрідну форму політичних конфліктів, адже будь-яка війна має певне політичне підґрунтя, а управління такими конфліктами здійснюється переважно на міжнародному та державному рівнях.

Рідше в українській пресі трапляються матеріали, присвячені соціальним конфліктам, які виникають із суперечностей соціальної сфери, наприклад, унаслідок несприятливих умов праці, побуту, дозвілля, недоступності культурних благ, освіти, інформації, відсутності гарантій життєзабезпечення і безпеки, включаючи охорону здоров'я, соціальне забезпечення, працевлаштування, захист прав і достоїнств особистості, а також можливості життєвого самовизначення, тобто вибору професії, місця проживання тощо.

Соціальні умови в Україні та деяких інших країнах поліпшуються надто повільно порівняно із багатьма європейськими державами, тому засоби масової комунікації нерідко пропонують матеріали про такий прояв соціальних конфліктів, як невдоволення громадян, що протестують проти несприятливої для життя ситуації, а якщо невдоволення зростатиме, мова піде вже про соціальний бунт.

Українські засоби масової комунікації приділяють увагу й конфліктам у духовній сфері суспільства, що виникають на основі суперечностей, які складаються у процесі продукування, розподілу і споживання духовних цінностей. Такі конфлікти охоплюють сферу суспільної свідомості, науку, релігію, літературу, мистецтво, а також ті соціальні інститути, що підпорядковані цим явищам.

Виклад основного матеріалу. Суб'єктами конфліктів у духовій сфері можуть бути як окремі держави, міжнародні співтовариства, соціальні групи, партії, так і окремі особи. При цьому найбільш розповсюдженими і гострими у плані висвітлення й осмислення є релігійні та ідеологічні конфлікти, а найпродуктивнішим форматом у галузі друкованих засобів масової комунікації щодо висвітлення конфліктів духовної сфери є дискусія, критика, публікація

аналітичних матеріалів із конкретної проблематики [5].

Оскільки більшість перипетій духовної сфери пов'язана із культурою конкретного народу, його традиціями та звичаями, це додає таким конфліктам зтяжнього характеру. Засоби масової комунікації у висвітленні ситуації повинні завжди підкреслювати, що такі конфлікти можливо припинити лише за умови взаємної поваги культурних і національних цінностей та визнання права кожного народу на свою культуру.

Будь-який суспільно-важливий конфлікт є продуктивним джерелом інформації для засобів масової комунікації. Проте при неврахуванні наслідків після оприлюднення даних про ту чи ту конфліктну ситуацію в суспільстві слід очікувати зростання рівня тривожності, що на певному етапі може негативно вплинути на імідж самого джерела інформації.

Після сплеску емоцій і переживань людина зазвичай прагне спокою та рівноваги, а високий рівень тривожності, який система засобів масової комунікації фактично нав'язує суспільству, веде до того, що аудиторія може зазнати значного психічного перевантаження. Це особливо небезпечно для дітей та молоді, психіка яких ще нестійка. У цієї вікової групи можуть виникати порушення психологічного стану, зокрема, депресії, що зрештою впливають і на фізичне здоров'я [2].

Висновок. Засобам масової комунікації в Україні (та й в усьому світі) необхідно у своїй діяльності користуватися методологією конфліктології, періодично проводити відповідні дослідження і чітко уявляти межі, в яких на текстуальному та інтертекстуальному рівнях конфлікт не впливатиме деструктивно на психічний стан цільової аудиторії, особливо на сучасне молоде покоління.

Література

1. Богомолва Н. Н. Социальная психология печати, радио и телевидения. — М., 1991.
2. Братко-Кутинський Олексій. Як удосконалити свою психіку. — К.: Артєк, 2003.
3. Губко Олексій. Психологія українського народу. — К., 2003.
4. Кузнецова О. Аргументація в публіцистиці. — Львів, 1997.
5. Слободянюк Р. Д., Шкляр В. І. Журналістський аналіз: суть і актуалізація поняття // Вісн. Київ. ун-ту. — Сер. «Журналістика». — Вип. 3. — 1996.

У статті йдеться про вплив на психіку сучасної людини інформаційних матеріалів, присвячених висвітленню економічних, політичних, соціальних і духовних конфліктів у суспільстві. Звертається особлива увага на негативний вплив подібної інформації на здоров'я, зокрема на психіку молодих людей. У зв'язку з цим висвітлюється необхідність контролювати відповідний контент у рамках діяльності засобів масової комунікації.

Ключові слова: засоби масової комунікації, періодичні видання, контент, конфлікт, психологічний стан, суспільство.

В статье идет речь о влиянии на психику современного человека информационных материалов, призванных освещать экономические, политические, социальные и духовные конфликты в обществе. Особое внимание обращается на отрицательное влияние подобной информации на здоровье, в частности, на психику молодых людей. В связи с этим освещается необходимость контроля соответствующего контента со стороны средств массовой коммуникации.

Ключевые слова: средства массовой коммуникации, периодические издания, контент, конфликт, психологическое состояние, общество.

In article there is a speech about influence on mentality of the modern person of the information materials, urged to shine the economic, political, social and spiritual conflicts in society. The special attention is paid on negative influence of similar information on health, in particular, on mentality of young people. In this regard need of control of the corresponding content is shined from mass media.

Keywords: media, periodicals, content, conflicts, psychological state, society.

Актуальні проблеми здоров'язбереження в молодіжному середовищі ХХІ століття
Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 15-16 листопада 2013 року,
м Київ.